

VĚTY S CUM

INDIKATIVNÍ

určují časovou orientaci – předčasnost, současnost
děje obou vět nemají vnitřní souvislost

1. cum temporale

s ind. dle souslednosti (souč. předč.) „když“ o bud. „až“

Př. Cum Caesar in Galliam venit, alterius factionis principes erant Haedui.

Když přišel Caesar do Galie, byli v čele jedné ze stran Haeduové.
(věta s cum vyjadřuje čistě časovou okolnost děje věty hlavní)

1.2 cum iterativum „pokaždé když, kdykoli“

s ind. dle sousl. opakovaný děj (souč. předč.)

Př. Cum cecidi surgo. Cum cecideram surgebam. Cum cecidero surgam. (předč.)
Kdykoli padnu, vstávám. Kdykoli jsem padl, vstával jsem. Kdykoli padnu, vstanu.

1.3 cum interea (simultaneum) „a zatím, když zatím“

s ind. dle sousl., odporovací význam

Př. Cottidie expectabam te, cum interea ne litteras quidem ullas accepi.
Čekal jsem tě každým dnem, a zatím jsem nedostal ani žádný dopis.

1.4 cum inversum (obrácené cum)

s ind. perf., pr. hist. neočekávaný děj, subito, repente

Př. Iam ver appetebat, cum Hannibal castra movit. Vedlejší děj vyj. větou hlavní.
Již se blížilo jaro, když Hannibal hmul táborem. /praes.hist.= v č. min. č./

1.5 cum identicum (coincidentiae)

s ind. dle sousl., cum = eo quod tím že, vysvětlovací

Př.: Occidis me, cum istuc rogitas.
Vraždíš mě, když (tím, že) mě o tohle žádáš.

Pozn. diu est cum s ind. je to dávno co, od té doby co

Př.: Septem menses sunt, cum hasce aedes nemo intravit.

Je to sedm měsíců, od té doby co do toho domu nikdo nevkročil.

KONJUNKTIVNÍ

určují časovou okolnost
děje obou vět mají vnitřní souvislost (nejč. příčinný vztah)

1. cum historicum (narrativum)

s konj. impf. a plqpf. (souč. – předč)

Př. Cum Caesar in Galliam venisset, omnes Gallos Romano imperio subegit.

Když přišel Caesar do Galie, podřídil všechny Galy římské moci.
(věta s cum vyjadřuje vztah nejen časový ale i příčinný)

2. cum causale „když, protože“

s konj. dle sousl. Vv vyj. důvod děje Vh

Př.: Cum solitudo metus plena sit, ratio monet amicitias comparare.
Protože je osamělost plná strachu, rozum vybízí získávat si přátelství.

3. cum adversativum „kdežto“

s konj. dle sousl., Vv děj stavěný proti ději Vh

Př.: Solus homo est rationis particeps, cum cetera animalia sint expertia.
Jediný člověk má rozum, kdežto ostatní živočichové jej nemají.

4. cum concessivum „ačkoli“

s Konj. dle souslpřípustka

Př.: Epaminondas pauper mansit, cum divitissimus esse posset.
E. zůstal chudý, ačkoli (i když) mohl být největším bohatcem.

5. cum určovací

s konj. dle sousl. cum určuje stav jako vlastnost

Př.: Fuit tempus, cum homines nullas urbes haberent.

! pamatuj! audivi ex eo, cum diceret, audivi te cum disputares